

1. Životní podmínky domácností – peněžní příjem na spotřební jednotku v roce 2013

Příjem členů domácností, především osob ve starších věkových kategoriích, a starobních důchodců byl cílem tohoto zjišťování. Osoby v čele domácností jsme rozčlenili do věkových skupin a odseparovali jsme starobní důchodce. Tím jsme získali přehled o typech domácností podle věku osoby v čele a v dalším pohledu přehled o příjmech členů domácností s invalidními důchodci v čele a konečně se starobními důchodci v čele. Jako invalidní důchodci jsou zde uváděni všichni důchodci, kteří nepatří mezi starobní důchodce.

Předešlé skupiny domácností jsme dělili ještě dalším způsobem, a sice podle výše ekvivalizovaného příjmu (příjmu na spotřební jednotku). Co je to spotřební jednotka, je ukázáno níže. Příjem na spotřební jednotku členů domácností jsme rozdělili do několika příjmových skupin. Jsou to tyto příjmové skupiny: 0 až 6 000 Kč; 6 001 až 8 000 Kč; 8 001 až 10 000 Kč; 10 001 až 12 000 Kč; 12 001 až 15 000 Kč; 15 001 až 20 000 Kč; 20 001 až 30 000 Kč a 30 001 Kč a více.

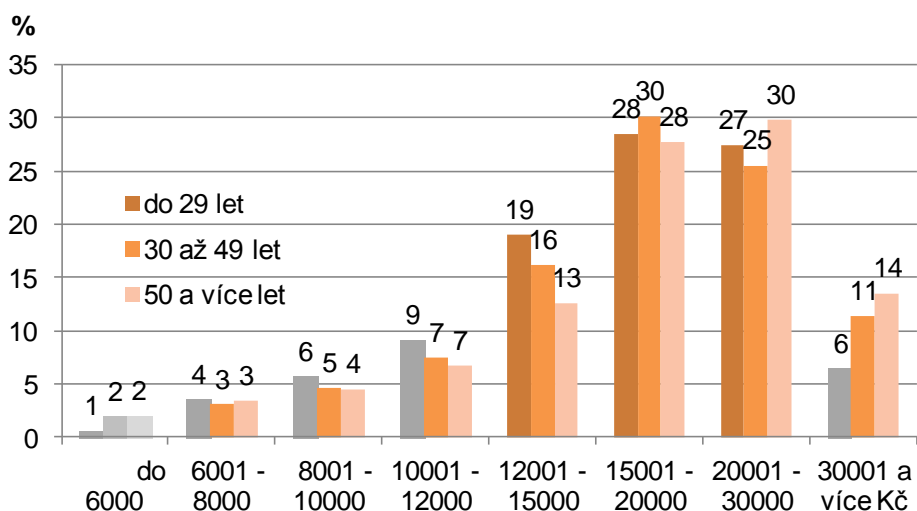
Než budeme diskutovat výsledky, musíme pohovořit o metodice. *Domácnosti jsou složené z různého počtu členů, dospělých, dětí, jednotlivců. Nás zajímá, do jaké příjmové skupiny náleží jaký počet domácností. Abychom mohli porovnat jednotlivé domácnosti, museli jsme zohlednit, spotřebu jednotlivých členů domácností. Pokud například budou v domácnosti žít dvě dospělé osoby, dá se předpokládat, že zařízení domácnosti využívají společně. Sdílení jedné domácnosti více osobami vyjde levněji, než kdyby šlo o domácnosti jednotlivců. Také děti v nižším věku spotřebují méně než starší děti. Abychom domácnosti mohli porovnat, užíváme přepočtu na spotřební jednotky. Dospělé osobě v čele domácnosti přiřazujeme váhu 1, další dospělá osoba v domácnosti nebo dítě nad 13 let mají váhu 0,5 a dítě do 13 let včetně váhu 0,3. Celkový příjem domácnosti se tedy rozpočítá na tyto spotřební jednotky. Tedy např. domácnost se dvěma dospělými členy a jedním dítětem do 13 let včetně a jedním dítětem nad 13 let, bude mít příjem na spotřební jednotku (tzv. ekvivalizovaný příjem) přepočítaný podle těchto vah. Předpokládejme, že tato rodina má dohromady příjem 30 tisíc korun. V tomto případě nedělíme příjem počtem členů (čtyřmi), ale $1+0,5+0,3+0,5$, tedy 2,3. Tedy $30\ 000\ Kč / 2,3 = 13\ 043\ Kč$, což je tzv. příjem na spotřební jednotku neboli ekvivalizovaný příjem, který se přiřadí každému členu domácnosti. Pokud bychom skutečný příjem této rodiny vydělili počtem členů domácnosti ($30\ 000 / 4$), dostali bychom výsledek 7 500 Kč na osobu, tedy téměř polovinu než je ekvivalizovaný příjem (příjem na spotřební jednotku).*

V této studii používáme přepočtu na spotřební jednotku, což zohledňuje výhodu užívání společné domácnosti. O výši vah by bylo možné diskutovat, náklady na děti stoupají i v nižším školním věku, ale zde se přidržme konvence EU, která zajišťuje alespoň formální mezinárodní srovnání.

Takto přepočítaný příjem domácností na spotřební jednotku řadíme do příjmových kategorií, viz grafy. Je třeba zdůraznit, že příjem domácností není pouhým výdělkem dospělých členů, ale i např. příjmem z pronájmu, přivýdělek starších dětí při studiu apod.

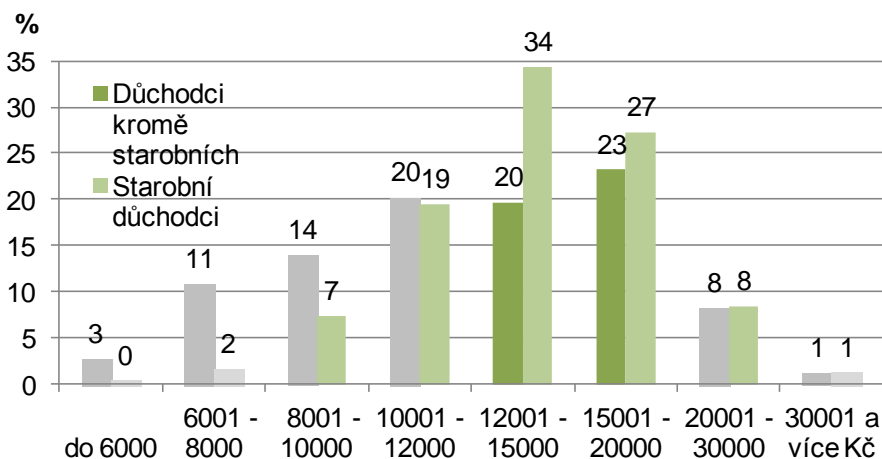
Podrobnější informace o metodice lze získat v článkách Šárky Šustové v časopisu Statistika a My, číslo 07-08, ročník 5, str. 38 a 26, vydavatel ČSÚ.

Graf 1.1 Procentuální zastoupení domácností podle skupin čistého měsíčního příjmu na spotřební jednotku a podle věku osoby v čele domácnosti, s vyloučením starobních důchodců, rok 2013

Zdroj: ČSÚ, SILC

Graf 1.2 Procentuální zastoupení domácností podle skupin čistého měsíčního příjmu na spotřební jednotku podle osoby v čele domácnosti u důchodců kromě starobních důchodců a u starobních důchodců, rok 2013

Zdroj: ČSÚ, SILC

Pozn.: Šedé sloupce vycházejí z dat s omezenou vypovídající schopností.

Šedé sloupce v grafech vycházejí z dat s omezenou vypovídající schopností. Tyto hodnoty mají spíše orientační charakter. S jistotou však můžeme tvrdit, že se i v těchto příjmových kategoriích domácností (měřeno na spotřební jednotku) vyskytují. Jaký je však jejich vzájemný poměr, to jednoznačně určit z dat, které máme k dispozici, nemůžeme.

Domácnosti s osobou v čele do 29 let mají neurčitelné podíly v příjmových kategoriích do 6 000 Kč na spotřební jednotku, dále v rozmezí 6 001 až 8 000 Kč, 8 001 až 10 000 Kč, 10 001 až 12 000 Kč a 30 001 a více Kč na spotřební jednotku. S větší jistotou můžeme říci, že tato věková kategorie s osobou v čele do 29 let, je zastoupena v příjmové hladině 12 001 až 15 000 Kč na spotřební jednotku devatenácti procenty. Nejvíce těchto domácností má příjem v rozmezí 15 001 až 20 000 Kč na spotřební jednotku (28 %) a přibližně stejně (27 %) těchto domácností se pohybuje v příjmové hladině 20 001 až 30 000 Kč. Domácností s osobou v čele do 29 let je 251 tisíc. Zdůrazňujeme, jak už bylo řečeno v metodice, z těchto dat jsou odseparovány domácnosti starobních důchodců, ale nikoli ostatních důchodců, což platí i pro následující věkové kategorie.

U domácností s osobou v čele mezi 30 až 49 lety jsou k dispozici přesnější údaje. Těchto domácností je podstatně více. Z celkového počtu 1 622 tis. domácností jich je v příjmové hladině 15 001 až 20 000 Kč nejvíce (30 %). 25 % jich je v příjmové hladině 20 001 až 30 000 Kč. Třetí nejvíce zastoupená příjmová hladina je 12 001 až 15 000 Kč (16 %). Příjmová hladina 6 001 až 8 000 Kč je obsazena třemi procenty; 8 001 až 10 000 pěti procenty a příjmová hladina 10 000 až 12 000 sedmi procenty. Nejnížší příjmová hladina (do 6 000 Kč) je také zastoupena, víme, že takové případy nastávají, ale kvůli malému počtu respondentů nemůžeme říci přesně v jaké výši. Odhadujeme je ve výši 2 %. O příjmové hladině nejvyšší máme k dispozici čtenější údaje. V té se nachází 11 % domácností s příjmem 30 000 a více Kč na spotřební jednotku.

Domácností s osobou v čele ve věku 50 a více let bylo v roce 2013 **bez domácností se starobními důchodci** 1 068 tisíc. O nejnižší příjmové kategorii (do 6 000 Kč) opět nemůžeme říci nic určitého, jen to, že takové případy se vyskytují. Pokud však známe ostatní příjmové kategorie s dostatečnou přesností, neznámý zbytek můžeme odhadnout. V tomto případě, kdy šedý sloupec je jediný, odhadujeme, že 2 % domácností 50 a víceletých bez domácností starobních důchodců se nachází v nejnižší příjmové kategorii. Nízké příjmové hladiny 6 001 až 8 000 Kč; 8 001 až 10 000 Kč a 10 001 až 12 000 Kč jsou zastoupeny třemi, čtyřmi a sedmi procenty. Vyšší skok je zaznamenán ve vyšší příjmové hladině 12 001 až 15 000 (13 %). Věková skupina 50+ má nejvyšší zastoupení v příjmové hladině 20 001 až 30 000 Kč (30 %), která je následována příjmovou hladinou 15 001 až 20 000 Kč (28 %). O polovinu nižší podíl domácností (14 %) má příjem na spotřební jednotku 30 001 a více Kč.

Naproti tomu **domácnosti starobních důchodců** mají výrazně nejvyšší zastoupení (34 %) v příjmové hladině 12 001 až 15 000 Kč. Následuje příjmová hladina 15 001 až 20 000 Kč (27 %). Třetí nejvyšší zastoupení (19 %) má příjmová hladina 10 001 až 12 000 Kč. Ještě měřitelné jsou příjmové hladiny 8 001 až 10 000 Kč (7 %) a 20 001 až 30 000 Kč (8 %). Nejvyšší a dvě nejnižší příjmové hladiny jsou v šedých sloupcích. V roce 2013 byl počet domácností starobních důchodců 1 363 tisíc.

O domácnostech důchodců kromě starobních (což jsou invalidních důchodci a lidé práce neschopní, kteří sebe deklarují jako důchodce) musíme přiznat, že o nich mnoho nevíme. S jistotou můžeme tvrdit, že tam, kde jsou šedé sloupce, takové případy nastávají, ale jejich skutečný podíl v této skupině obyvatelstva na tak málo respondentech je nezjistitelný. Těchto domácností je podle výběrového šetření 108 tisíc. Ve výběrovém šetření byly zachyceny s vyšší mírou pravděpodobnosti pouze případy nejčtenější, nejvíce v příjmové hladině 15 001 až 20 000 Kč (23 %) a 12 001 až 15 000 Kč (20 %). O dalších 57 % domácností invalidních důchodců téměř nic nevíme.

Pokud rozšíříme **příjmové rozmezí od 0 Kč do 10 000 Kč**, již se můžeme opřít o větší počet respondentů. Rodin mladých lidí do 29 let, které mají tento příjem na spotřební jednotku, je 10 %.

Stejně podíly vyšly i pro domácnosti s osobou v čele ve věku **30 až 49 let a 50 a více let** (po odseparování domácností důchodců).

Problematičtější je situace u **domácností důchodců mimo starobních**. V tomto případě se plných 28 % domácností ocitá v příjmové kategorii 0 Kč až 10 000 Kč.

Starobní důchodci jsou na tom lépe. V této příjmové hladině (0 Kč až 10 000 Kč) se ocitá 9 % domácností.

Hranice chudoby pro rok 2013 byla stanovena ve výši 116 093 Kč ročně, tzn. 9 674 Kč měsíčně.

Pozn.: Data se týkají pouze obyvatel bytů (jak v rodinných, tak v bytových domech). Ubytovny, domovy důchodců apod. nejsou ve výběrovém šetření životních podmínek SILC zachyceny.

